

Lärande i team – ett sätt att uppnå kompetenser

Carolina Silin

Inledning

De finländska yrkeshögskolorna övergick år 2005, som en följd av Bologna-processen, till att ange målen för utbildningen i form av kompetenser. Tanken var att läroplanerna skulle bestå av allmänna och branschspecifika kompetenser. Strävan var att flytta fokus från läroämnena till meningsfulla helheter. Studerandes läroprocess och arbetslivets behov betonades. Som lärarens uppgift definierades att skapa inlärningssituationer och -miljöer. Trots att det har förflutit flera år sedan övergången till kompetensbaserade läroplaner, finns det fortfarande inom många utbildningsprogram starkt fokus på detaljkunskaper, stoff och läroämnena. De är allmänt att på förhand bestämt kursinnehåll och -litteratur betonas framom läroprocesser och kompetenser. Det pedagogiska perspektiv och de metoder som jag kommer att presentera, visar på ett sätt att rikta fokus mot läroprocesser och kompetenser.

Mitt syfte är att visa hur yrkeshögskolorna kan locka fram insikter och kompetenser hos studerande genom att tillämpa socialkonstruktivistiska perspektiv och metoder i den pedagogiska verksamheten. Jag fungerar som teamcoach i Avdelningen för företagsekonomi, turism och samhälle vid Yrkeshögskolan Novia. Jag kommer att beskriva vårt förhållningssätt till pedagogik och lärande samt de metoder som vi tillämpar. Därefter kommer jag att visa på samband mellan social-

pedagogik och socialkonstruktivism. Avslutningsvis kommer jag att göra kopplingar mellan de allmänna yrkeshögskolekompetenserna och våra pedagogiska metoder.

Bakgrund

A vdelningen för företagsekonomi, turism och samhälle vid Yrkeshögskolan Novia består av tre olika utbildningsprogram: Företagsekonomi, Turism och Medborgaraktivitet och ungdomsarbete. Jag representerar Utbildningsprogrammet för medborgaraktivitet och ungdomsarbete, som utbildar samhällspedagoger. År 2009 gick avdelningen inför att tillämpa ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Jag har fungerat som coach för ett samhällspedagogteam sedan hösten 2010 och avlagt coachfortbilning 2010–2012.

Innan vi inom utbildningsprogrammet började tillämpa vår nuvarande pedagogiska modell arbetade vi i flera år med Problembaserat Lärande (PBL) och så småningom gick vi över till att arbeta allt mer projektbaserat. Under några års tid arbetade vi med skraddarsydda studerandeprojekt, inom ramen för åtta veckors studiehelheter. Vi lärare kontaktade uppdragsgivaren på förhand och då kursen startade presenterade uppdragsgivaren uppdraget och tidtabellen för studerande. Vi fick ofta agera mellanhand studerande och uppdragsgivare emellan. Dessutom upplevde vi att de åtta veckor långa perioderna gjorde att de pedagogiska processerna blev allt för korta. Studerande lärde sig genom att förverkliga projekt, men de blev inte så ansvarstagande och självstyrda som vi hade hoppats på. Då vi blev bekanta med den pedagogiska modell som Tiimiakatemia vid Jyväskylän yrkeshögskola tillämpar, insåg vi att Tiimiakatemia hade löst flera av de problem vi tampades med. De hade överfört mycket mera ansvar till studerande, medan pedagogerna hade gett avkall på en stor del av kontrollen. Samtidigt hade studerande fått en större frihet att formulera mål för sitt lärande.

År 2009 startade två pilotteam inom företagsekonomiutbildningen och sedan 2010 har alla studerande inom vår avdelning studerat en-

ligt den nya modellen. Inom personalen har vi lämnat våra lärarroller bakom oss och börjat utvecklas som teamcoacher. Det här är en stor omställning som kräver mod, tid och nya kompetenser. Idag håller en stor del av avdelningens personal på att fortbilda sig genom att delta Tiimimestarit, som är en fortbildning för teamcoacher.

Pedagogiska metoder

Vår nya pedagogiska modell baserar sig på socialkonstruktivistisk teori. Socialkonstruktivism innebär att individen skapar kunskap i interaktion med andra individer. Lärande sker i ett socialt, kulturellt och historiskt sammanhang. Att lära sig något nytt innebär samtidigt att man blir delaktig i en kultur. Lärandet kännetecknas av interaktion, ömsesidighet och samarbete. Inom socialkonstruktivismen ses människan som aktiv, nyfiken och målinriktad.

I vår nya pedagogiska modell är varje enskild studerande medlem av ett studerandeteam under hela sin studietid. I de mindre utbildningsprogrammen bildar en årskurs ett team. Inom utbildningsprogrammet för företagsekonomi delas årskursen upp i två team. Ett teams optimala storlek är 10–24 personer. Syftet med teamen är att studerande lära sig av varandra och skapar kunskap tillsammans. Varje team har en teamcoach. Samma pedagog fungerar som coach för ett team under 3,5 år. Vi lägger stor vikt vid lärmiljön. Varje team har tillgång till ett litet kontor som fungerar som bas för samarbetet. Det är ett ställe där teammedlemmarna kan träffas för att planera projekt och utbyta tankar.

Som ett led i att implementera denna nya pedagogiska modell har vi avskaffat traditionella tenter och föreläsningar. Studerande lär sig främst genom att skriva individuella inlärningskontrakt, delta i träningar, utföra projekt och läsa böcker samt skriva bokessäer. I följande stycken kommer jag att beskriva de ovannämnda metoderna.

I vår pedagogiska modell betonas betydelsen av att den studerande formulerar mål för sitt eget lärande och hela tiden är medveten om läroplanens kompetenser. Två gånger per år antecknar studerande sina personliga mål och mätare i ett dokument som vi kallar för inlärnings-

kontrakt. De studerande presenterar inlärningskontrakten för varandra under träningarna. På det sättet blir teammedlemmarna medvetna om varandras mål och kan stöda varandra i att uppnå dem. Inlärningskontrakten fungerar också som diskussionsunderlag under individuella samtal med coachen. I de reflektionspapper som de studerande skriver under terminen gör de också en självvärdering i relation till sina individuella mål och kursernas kompetenser.

Teamet samlas två gånger i veckan för fyra timmars sessioner, så kallade träningar. Träningar använder vi för att studerande skall ha en möjlighet att dela kunskap med varandra, skapa nya idéer och insikter. Coachen är med på alla träningar. Under träningarna för teamets medlemmar dialog med varandra. De behandlar bl.a. sina individuella inlärningsmål, projekt och insikter ur litteraturen. Under träningarna skapar teamet sina visioner, spelregler och sin identitet.

Studerande avlägger en tredje del av sina studier genom att planera, förverkliga och utvärdera projekt. Projekten spelar en viktig roll, eftersom studerande genom projekten får en möjlighet att tillämpa teori i praktiken. Det är studerande som väljer vika projekt de genomför för att uppnå de kursspecifika kompetenserna. Under sin studietid kommer studerande i kontakt med många olika uppdragsgivare t.ex. Röda Korset, Folkhälsan, Luckan och Åbo stad. Även målgrupperna varierar från projekt till projekt.

Litteraturstudier och bokessäer utgör en tredje del av studierna. Studerande får fritt välja vilka böcker de läser inom ett visst tema. Det här har lett till ett större intresse för litteratur. Studerande skriver en bokessä om varje bok. I essän ligger fokus på studerandes reflektioner. De uppmuntras att göra kopplingar mellan teori och egna erfarenheter, samt att fundera på tillämpningsmöjligheter.

Socialkonstruktivism och socialpedagogik

Det finns flera gemensamma drag mellan socialkonstruktivismen och socialpedagogiken. Båda teorierna ser på människan som en aktiv individ med egna mål och drömmar. Socialkonstruktivismens

förespråkare anser att individen lär sig genom aktiva handlingar och interaktion. Socialpedagogiken har som mål att stärka individen så att han/hon själv kan påverka sitt eget liv, d.v.s. fungera som en aktiv aktör.

För att lära sig att förstå de koncept som är centrala inom socialpedagogiken är det viktigt att studerande får uppleva bildningsprocesser, gemenskap, delaktighet, dialog och inklusion under sin studietid. Detta stöder vi genom att de studerande ingår i ett team och för dialog med varandra under träningarna. Teamet blir med tiden en lärande gemenskap. De studerande påverkar sina studier genom att de aktivt deltar i teamets och avdelningens verksamhet. Studerandedelaktighet, feedback och ständig utveckling är något vardagligt inom vår avdelning. Studerande får många konkreta erfarenheter av delaktighet under sin studietid. Dessutom kan de genom projekt främja gemenskap och delaktighet i flera olika målgrupper.

Avslutande diskussion

För en samhällspedagog är det mycket lämpligt att studera team- och projektbaserat, eftersom kärnkompetenserna för en samhällspedagog är pedagogisk kompetens, gemenskaps-, utvecklings- och samhällskompetens. Dessa kompetenser lär man sig genom interaktion med andra människor och genom en stark arbetslivs- och samhällsanknytning kombinerat med litteraturstudier. Med andra ord kan man säga att socialkonstruktivistiska metoder kan bidra till att studerande får meningsfulla erfarenheter, som kan fördjupa deras förståelse för flera socialpedagogiska fenomen.

Jag vill betona att socialkonstruktivistiska perspektiv och metoder också passar i andra utbildningsprogram och därför tar jag fasta på hur dessa metoder kan bidra till att studerande når de allmänna yrkeshögskolekompetenserna. Till de allmänna kompetenserna för personer som avlagt yrkeshögskoleexamen hör inlärningskompetens, etisk kompetens, kompetens inom arbetsgemenskap, kompetens inom innovationsverksamhet och internationell kompetens. Enligt min mening

har studerande bättre möjligheter att uppnå dessa allmänna kompetenser genom team- och projektbaserade studier än genom traditionella metoder. Inlärningskompetensen utvecklas speciellt tack vare inlärningskontrakten och självvärderingen samt genom att det finns stort fokus på att dela kunskap. Den etiska kompetensen utvecklas som en följd av att studerande stöter på etiska problem i sina projekt och genom individuella och gemensamma värderingar behandlas aktivt i teamen. Den tredje kompetensen, som kallas för kompetensen inom arbetsgemenskap, stöds genom att studerande ingår i ett team och samarbetar i olika projekt samt håller kontakt till olika aktörer inom branschen. Även kompetenser inom innovationsverksamhet stöds av att studerande utför projekt, utvecklar nya metoder och koncept.

Det pedagogiska perspektiv som vi har valt är utmanande både för de studerande och för teamcoacherna. Å andra sidan upplever jag att det i dag sker mer ömsesidigt lärande än tidigare. Studerande har blivit medskapare inom den pedagogiska verksamheten.